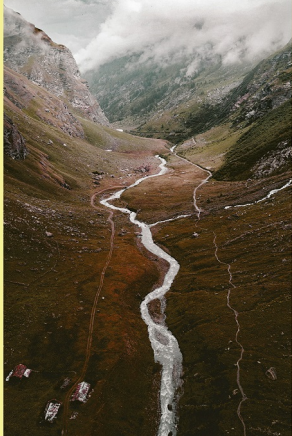

**Paolo
Cognetti**

**Dole
v údolí**

ODEON

Paolo Cognetti
GIÙ NELLA VALLE

Copyright © 2023 Giulio Einaudi editore
This edition published in agreement with the Proprietor
through MalaTesta Literary Agency, Milan
Translation © 2024 by Alexandra Lenzi Kučmová
Jacket design © 2024 by Nikola Janíčková
Slovak edition © 2024 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-9736-4

**Paolo
Cognetti**

**Dole
v údolí**

ODEON

Paolo Cognetti

Dole v údolí

Preložila Alexandra Lenzi Kučmová

Buď toto, alebo lov na rysa
s priateľom Morrisom.
Pokus o báseň o šiestej ráno,
alebo beh za stopármi
s puškou na pleci.
Srdce poskakuje v hrudnom koši.
Mám 45 rokov a nemám stálu prácu.
Predstavte si ten luxus, taký život.
Len si to skúste predstaviť.

RAYMOND CARVER

|

Valsesia

|

Bola to suka, ktorá ešte nevidela svoju druhú zimu ani žiaden iný svet okrem garáže pri provinčnej ceste. Vzadu v autodielni sa hrala sama so starou pneumatikou: hrýzla ju, posúvala, utekala po ňu, keď si všimla, že má divákov. Z vedľajšieho štrkoviska sa objavil sivý pes, ktorý ju pozoroval. Tým smerom tiekla rieka, ale na jeseň bola vyschnutá a dalo sa cez ňu prejsť pomerne rýchlo. Suka zanechala kus gummy v snahe zachytiť pach toho samca, ale keď zdvihla ňufák, zbadala, že z hromady šrotu sa vynárajú ďalšie tri. Tri ovčiaky so zablatenou srstou a zvončekom na obojku, poznala ich. Cez deň dohliadali na ovce, ktoré spásali strnisko na poliach a trávu okolo výrobných hál, v noci sa túlili po okolí a hľadali niečo, čo by si ukradli. Ale teraz tam neboli kvôli jedlu, boli tam kvôli nej. Suka vedela aj nevedela, prečo prišli. Mala čosi vyše roka a nový záujem samcov ju vzrušoval. Patril k tým nebezpečným veciam, ktorým sa učila rýchlo, ako boli napríklad ohne, ktoré

chlapci zapalovali v lete, alebo prúd rieky, ktorý ju raz takmer odniesol.

V autodielni bolo pri stene roztrhané sedadlo, kam sa šla schúliť. V minulosti poskytlo útočisko už generáciám psov pred ňou. Trochu obďaleč sa do dna rieky zaborilo rameno rýpadla, vytiahlo lyžicu plnú štrkopiesku a v tej chvíli sa sivý pes pohol dopredu. Tri ovčičiaky obnovili svoju hierarchiu: staršiemu a väčšiemu stačilo len zavrčať a vyceriť zuby, aby zastrašil druhého, ktorý zavýjajúc zutekal, zatiaľ čo tretí sa od neho držal dostatočne ďaleko. Vodca potom postupoval malými krokmi podľa samčieho rituálu, ktorý suka poznala. Hrozil, vrčal, ceril zuby, takto sa bili psy v údolí, ale sivý pes pochádzal odinakiaľ, tam ho ľudia alebo život vychovali odlišne. Keď zbadal, ako protivník v snahe zapôsobiť zježil v strnulom postoji srst', bez okolkov sa naňho vrhol. Bol chudší, ale jeden úder stačil na to, aby prevrátil toho druhého na chrbát, potom mu labou zabránil v pohybe a zaťal zubami do krku. Takéto niečo suka ešte nikdy nevidela. Pociťila nové vzrušenie, zatiaľ čo sivý pes nepretržite zvieral krk brániaceho sa ovčičiaka, až kým aj jeho druhovia, ktorí nepokojne krúžili okolo, uvideli, ako z krku vysileného tela vodcu vyteká krv a vsakuje do prašnej cesty. Teraz vyzeral aj on ako stará pneumatika a oni sa po chvíli stratili v poliach.

Po provinčnej ceste prechádzala cisterna, na streche mala trochu námrazy, ktorá zmizla s prvým poryvom vetra. November. Suka zliezla zo sedadla a zavrteľa chvostom na blížiaceho sa samca. Predchádzajúca zúrivosť z neho už opadla, jemne ju očuchal, nechal sa očuchávať. Ona cítila vôňu lesa, zeme, lístia a psa, ktorého práve zahrdúsil. Mala chuť olízať ho a urobila to. On ju potom vzal so sebou a tak sa jej detstvo navždy skončilo.

V ten deň sa vydali proti prúdu rieky, v eufórii zo stretnutia bežali po štrkových brehoch a ostrovčekoch, cez pustatiny na dne údolia. Vzdialené hrebene boli poprášené snehom, ale pozdĺž rieky vyrastali cementárne, továrne na nábytok, veľkoobchody s poľnohospodárskym tovarom, stavebné sklady. Videli potkany v odpadových žlaboch a vrany na skládkach, cítili zápach hnojív roztrúsených na poliach, a keď natrafili na ľudské bytosti v dodávke na brehu, tá, ktorá sa nebála človeka, si uvedomila, že on sa mu vyhýba, pretože sa znova brodili, aby pokračovali v ceste na opačnom brehu. Utekali popri plote a krátko nato ich preteky zastavila hať, tok rieky bol zatarasený a viedli tadiaľ potrubia. Počuli, ako na ceste niekde

za hrádzou jazdia autá. Denného svetla ubúdalo a on chcel počkať, kým sa zotmie, aby vyšiel na otvorené priestranstvo. Kým čakali, vyhladla, už celé hodiny nedostala nič do žalúdka a dávala mu to najavo ako šteňa, olizovala ho a ohrýzala mu ňufák, akoby on bol otec a musel jej zabezpečiť potravu. A jemu sa to mučenie vlastne páčilo.

V tme ju viedol po provinčnej ceste až k budove s veľkou neónovou reklamou vpredu, akousi gulou, ktorá sa s prestávkami kotúlala smerom ku kolkom. Vzadu boli kovové dvere a nepriehľadné okienko s výhľadom na parkovisko a pes, ktorý bol tam vonku priviazaný, počul, ako prichádzajú. Bolo to šteňa, ktoré štekalo a ťahalo za vôdzku, zatiaľ čo ony zostali ukryté tam, kam svetlo nedosiahlo. Po chvíli šteňa stíchlo, zahľadelo sa do tmy, začulo, ako niekde inde šteká iný pes, a odpovedalo mu, potom sa kovové dvere otvorili a vyšiel z nich chlapec v bielej zástere. Šteňa vrtelo chvostom od radosti. Chlapec hodil k stene dve vrecia so smetami, pozrel sa na bezhviezdnu a bezmesačnú oblohu, vytiahol z vrecka niečo pre psa, ponúkol mu to, a kým mu pes jedol z ruky, hladil ho po hlave.

Suka, ukrytá medzi autami, pocítila pri tom pohľade niečo, čo nikdy predtým nezažila. Pre to pohladenie,

nie pre kus jedla. Pre chlapcovu náklonnosť a bezpodmienečnú dôveru psa, akúsi nostalgiu.

Samec jej už nedal čas, vyšiel z tmy hneď, ako chlapec znova vošiel do kuchyne. Šteňa zdvihlo ňufák od misky, bol to malý pes a priviazaný tak, že nemohol veľa urobiť. Ocitol sa pri hrdle samca ešte skôr, ako sa pokúsil zaštekáť. Raz zachrčal, raz zasyčal, nikto v kuchyni to nepočul a nikto sa neprišiel pozrieť, a keď k nim dorazila ona, bol už mŕtvy: ležal s otvorenou papulou a vyplazeným jazykom. Jej milenec si ho nevšímal, zubami a pazúrmí sa prehrabával vo vreciach s odpadkami. Našli tam samé dobré veci, mäso, cestoviny, kosti, vedľa tej mŕtvolky priviazanej na vôdzke sa dosýta najedli, zatiaľ čo neónová guľa zrážala kolky pod tmavou oblohou.

Po dedinách vo Valsesii, nad ktorou sa schyľovalo k zime, na pravom i ľavom brehu rieky sa začalo rozprávať o týchto mŕtvych psoch – najskôr ovčiak, potom bastard z bowlingu, potom poľovnícky pes, ktorý odišiel do lesa a nikdy sa nevrátil, potom strážca píly – a o vrahovi, ktorý ich zabíjal vždy rovnakým spôsobom a vždy len samce. V baroch, kde sa tieto správy šírili, sa niektorí stavili, že to bol vlk. Iba vlky zabíjajú

takto, alebo nie? Podľa iných to bol bojový pes, ktorý utiekol svojmu pánovi, a ten si dal veľmi záležať na tom, aby to nenahlásil. Potom sa vynorila teória, že šlo o takého pol na pol, jedného z tých krížencov túlavých psov a vlkov, o ktorých sa hovorí ako o mutáciách. O diabolských tvoroch, pretože majú dve duše: dôverčivosť psa k človeku a krutosť vlka. V miestnych legendách sa krotko približovali a potom náhle zaútočili. Táto teória však spôsobovala problémy, pretože besného psa bolo možné a vlastne aj nutné usmrtiť, zatiaľ čo vlka nie, ten bol zákonom chránený. Čo sa teda malo urobiť s krížencom? Diskusie oživilí čas strávený pri aperitíve. Pri druhom pohári červeného či bieleho vína alebo campari alebo pri ďalšom kole sa hovorilo, a nie pošepky, že lesná stráž s tým nič nerobí. Radšej udelí pokutu, než by chránila verejnosť. V poriadku, doposiaľ sa ešte nehovorilo o útokoch na človeka, ale ktorá matka by v tých dňoch nechala dieťa hrať sa vonku? V každom prípade bola poľovnícka sezóna a poľovníkov v údolí veľa. Na diviaky, na kamzíky, na jelene, na blondínky... Muži sa takto zabávali, narážkami a podpichovaním, sem-tam si hodili do úst zopár arašidov a žmurkli na čašníčku. Potom vyprázdnil pohár až do dna, zaplatili rundu, nasadli do pikapu a vrátili sa k manželke na večeru.

Ak by im skrížila cestu hocijaká zver v podobe psa, bez rozmýšľania by ju prešli.

V tú noc sa jej snívalo o matke. Snívala, že spolu so súrodencami žije ešte prisatá na matke, pretože je malá. Mimo sna trepala labkami a stonala, zatiaľ čo v sne súperila o prsník s ostatnými štencami. Okolo boli ľudia, nie ozajstné tváre, ale bytosti, hlasy, a medzi nich sa natiahla ruka. Bola väčšia ako ona, pocítila na sebe jej ťarchu, prsty jej obopínali telo, tá ruka ju vzala a zodvihla.

Prebudila sa vystrašená a ocitla sa v tme, nevedela, kde je. Najprv spoznala vôňu svojho milenca, jeho hustú sršť a celý kostnatý bok. Moc tej vône ju okamžite upokojila. Potom v noci, ktorá ich obklopovala, pomaly vycítila zvyšok: betónový pylón, kde našli úkryt, prechod auta nad nimi, žblnkotanie rieky. Nevedela, koľko dní už išli proti jej prúdu. Ani sa nepozastavovala nad tým, kam ju jej samec vedie, jednoducho ho nasledovala. On nad ňou bdel, aj teraz: rytmus jeho dychu jej napovedal, že odpočíva, ale nespí.

Skoro ráno, keď pokračovali cez les, zbadala uprostred rieky pohyb. Vetrila a zacítila vo vzduchu vôňu ženy. Dokázala ju rozoznať od muža. Zaujala ju,

nechala samca zájsť dopredu a odvážila sa na okraj porastu, k vode.

Žena sa ponorila do jazierka. Mala veľmi svetlú pleť a ryšavé vlasy. Vonku bolo chladno, vydychovala paru, a predsa vstúpila krok po kroku do rieky. Voda jej siahala po stehná, keď pocítila, že ju niekto pozoruje, otočila sa ku kríkom a uvidela ju. Stretli sa im pohľady. Sučka opäť zažívala ten pocit nostalgie.

Jej milenec bol teraz vedľa nej. Aj on sa pozeral na ženu a žena ich oboch pozorovala. Potom ju trochu poštuchal ňufákom do krku a pokračoval v ceste. Bála sa, že ak zostane, odišiel by, nechala ženu vo vode a vybrala sa za ním.

Neskôr sa krajina zmenila a zmiešaný les na dne údolia ustúpil ihličinám a redším brezám. Riedke brezy na brehu a hustý les za nimi. Dokonca aj rieka, ktorá bola dole stále zahataná, prehradená, vysušená, tu tiekla voľne medzi kameňmi a tam, kde sa jeden z jej meandrov stáčil na sever, zrazu našli sneh. Len tenkú vrstvu čerstvého snehu, ktorý napadol pred niekoľkými dňami a udržal sa v tieni. Sučka ho očuchala a spoznala vôňu, ktorá k nej inokedy prichádzala z diaľky, mala chuť okúsiť ju a vtedy zistila, že

sneh nie je potrava, ale hra. Poškriabala ľadovú kôru pazúrmí, zaborila do nej ňufák, kýchla a znova si naplnila snehom papuľu a uši.

Samec medzitým našiel chatrč z dreva a plechu. Zo strechy čnel komín, ale nevychádzal z neho dym. Samec zaňuchal okolo, nezacítil nebezpečenstvo, a tak nasledoval ten pach, ktorý ho doviedol ku grilovacie-mu roštu na dvoch tehlách. Na rošte bol stuhnutý tuk z mäsa. Ďalší tuk stiekol do popola a on z neho začal vyhrabávať čosi, čo zavetril.

Ona zbadala, ako z lesa vybehol pes, bol veľký a čierny: narazil do sivého psa a zdrapol ho tesákmi za pravý bok. Útok na sivého psa bol nečakaný, no jemu sa podarilo otočiť a hrýzť, kde sa dalo, protivník mu však zaťal zubami do živého a nechcel ho pustiť. Videla ich, ako sa kotúlajú raz vo vode, potom zasa v snehu. Úzkostlivo stonala, lebo nedokázala zasiahnuť. Oba samce sa niekoľkokrát navzájom poprevracali, až kým sa na sivého v súboji naslepo usmialo šťastie. Čierny pes sa ocitol s vykrúteným krkom pod váhou oboch a ona začula prasknutie zlomeného stavca. Čeluste sa okamžite otvorili. Čierny pes ležal na zemi a zmietal sa, neschopný postaviť sa na nohy, a sivý mu so zúri-vosťou v tele zvieral hrdlo. Vynaložil naňho toľko síl, že mu strhol kožený obojok.

Bol ôsmou obeťou ich úteku. Rýchlo sa odtiaľ dostali a ona mu neskôr pomohla uzdraviť sa. Na boku mal škaredú ranu, presne tam, kde sa rebrá striedali s mäkkým mäsom brucha. Ona ho olízala a cítila, že jeho krv nechutí inak než krv psov, ktorých zabil. Pooblizovala mu ranu, očistila ju od špiny až po živé mäso, ale nedokázala zastaviť krvácanie.

Deviaty bol len túlavý pes, ktorý sa ocitol v nesprávnom čase medzi odpadkovými košmi, a desiaty šiel za pachom samice, no mal radšej zostať na svojom dvore. Desať nevinných psov, desať samcov zabitých v priebehu niekoľkých dní.

Poslednú noc strávili pod skalou dostatočne vyčnievajúcou, aby im poskytla úkryt a ochranu. Teraz už nespala ani ona, počúvala, ako on stoná, olizuje si ranu a mení polohu, a zrazu sa v páse čiernej oblohy nad nimi objavil mesiac. Jesenný mesiac, ktorý osvetľoval až koryto rieky, sneh na jej brehoch a zľahka ho roztrblietal: sneh nasával mesačné svetlo. Samca táto žiara tak veľmi prekvapila, že zdvihol hlavu a nastražil uši. Hľadel na mesiac, vetril, načúval, akoby očakával hlas, niečo alebo niekoho, kto ho zavolá, ale v noci len nepretržite tiekla rieka.

Na úsvite boli stále spolu medzi dvoma strmými brehmi a veľkými uviaznutými kmeňmi, ktoré sa priplavili so silným prúdom rieky. On razil cestu vpredu, kríval a krvácal, a predsa sa stále zdalo, že pozná cieľ, keď vtom ona zbadala prichádzať psy. Boli to poľovnícke psy, ktoré šli za pachom krvi, a keď vycítili korisť, zavýjali. Prešli okolo nej, no nevšimli si ju. Samec na pokraji síl sa rozbehol. Psy ho prenasledovali, nabádali ho, aby zmenil smer. Hneď ako prišiel na otvorené priestranstvo, niekde vysoko nad riekou sa ozval výstrel. Náhle sa mu podlomili nohy. Padol a skotúlal sa do vody, do prúdu.

Vystrašená sučka sa prikrčila. Rachot výstrelu utíchol a ona zdvihla zrak smerom k svahu. Začula hvizd, psy sa rozbehli k svojmu pánovi a zmizli tam, odkiaľ prišli. Ani sa nepohla: bola ostrým terčom, ktorý sa akoby sám ponúkal na mušku. Druhý výstrel však neprišiel.

Keď sa opäť mohla hýbať, zišla k rieke a priblížila sa k samcovi ležiacemu medzi skalami. Dotkla sa ho ňufákom, očuchala mu krk a hrud'. Našla dieru po guľke, krv odtekala spolu s vodou. Oňuchala mu uši, papuľu, tá dobrá známa vôňa sa už vytrácala. Videla v priebehu niekoľkých dní desať mŕtvych psov a ešte pred týždňom bola len šteňa. Teraz poznala

smrť a vedela, že jej milenec už nežije, že ten v rieke je len zdochlina ako ostatné. Rozhliadla sa okolo seba, nevedela sa rozhodnúť, ktorým smerom sa má vydať, potom sa so sklopenými ušami odvrátila a šla po prúde tam, odkiaľ prišli.